

Model qanun və qurğuşun tərkibli boyaların tənzimlənməsi üzrə rəhbər sənəd

TƏŞƏKKÜR

Bu, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) və Amerika Birləşmiş Ştatlarının ətraf mühitin mühafizəsi üzrə Agentliyi (ABŞ ƏMMA) ilə birgə hazırlanmış Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ətraf mühit üzrə Proqramının (BMT ƏM) nəşridir.

Bu sənəd ABŞ ƏMMA-dan olan Anjela Bandemer, Loren Maher, Elli Makkann, Uolker Smit və Keit Tirni; BMT ƏM-dən Allan Mezo, Eysaku Toda və Xuan Kaysedo; ÜST-dən Kerolin Vikers və Djoanna Tempovski işçi qrupları tərəfindən hazırlanmışdır.

Sənəd hökumətlərin, sənayenin, ətraf mühitin və səhiyyənin QHT-lərinin və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrinin daxil olduğu Qlobal aliyansın boyalarda qurğusunun tətbiq edilməsinin əleyhinə görə Məsləhət Qrupu tərəfindən nəzərdən keçirilmişdir və eyni zamanda, ictimai sərəh üçün aliyansın internet saytında yerləşdirilmişdir. Yekun icmal üzrə BMT ƏM Hüquq şöbəsinin beynəlxalq hüquq bölməsinin rəhbəri Arnold Kreyluber və BMT ƏM Hüquq şöbəsinin direktoru Elizabet Maruma Mrema rəhbərlik etmişdirlər.

Copyright © Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ətraf mühit üzrə Proqramı, 2017-ci il

Bu nəşr, mənbənin təsdiq edilməsi şərti ilə müəllif hüququ sahibinin xüsusi icazəsi olmadan təhsil və ya qeyri-kommersiya məqsədləri üçün tamamilə və ya qismən və istənilən formada dərc edilə bilər.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ətraf mühit üzrə Proqramı bu nəşrə mənbə kimi istinad edən istənilən nəşrin surətini almaq istəyərdi.

Bu nəşr Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ətraf mühit üzrə Proqramının əvvəlcədən yazılı icazəsi olmadan yenidən satış və ya hər hansı digər kommersiya məqsədləri üçün istifadə etmək olmaz.

Məsuliyyətdən imtina barəsində ərizə

Bu nəşrdə istifadə olunan qeydlər və materialın şərhli Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ətraf Mühit Proqramı tərəfindən hər hansı bir ölkənin, ərazinin, şəhərin və ya bölgənin hüquqi statusu və ya onun hakimiyyəti və ya sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı hər hansı rəyin ifadə edilməsini nəzərdə tutmur. Bundan əlavə, ifadə edilən fikirlər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ətraf Mühit Proqramının qərarını və ya bəyan edilmiş siyasətini əks etdirmir və ticarət adlarına və ya kommersiya proseslərinə istinad xüsusi məsləhət kimi qəbul edilə bilməz.

Giriş

Bu sənəd insan sağlamlığını və ətraf mühiti qorumaq üçün boyada qurğuşuna qanuni məhdudiyətlər qoymaq üçün yeni qanunlar hazırlayan ölkələrə təlimat verir. O, həmçinin mövcud qanunvericiliklərini dəyişmək istəyən ölkələr üçün faydalı vasitə ola bilər. Sənəd Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ətraf Mühit Üzrə Proqramı tərəfindən Qurğuşun Boyasının Aradan Qaldırılması üzrə Qlobal Alyansa (Alyans) dəstək olaraq hazırlanıbdır.¹

"Qurğuşun tərkibli boya" bir və ya bir neçə qurğuşun birləşməsinin əlavə olduğu boya və ya oxşar örtüklərdir. Alyansın əsas məqsədi uşaqların qurğuşun boyasına məruz qalmasının qarşısını almaq və işin xarakteri ilə bağlı təsirləri minimuma endirməkdir. Bu məqsədə nail olmaq üçün Alyansın geniş məqsədi qurğuşun tərkibli boyaların istehsalı və satışının mərhələli şəkildə dayandırılmasını təşviq etmək və son nəticədə bu boyaların istifadəsi ilə bağlı riskləri aradan qaldırmaqdır.

Bu qlobal məqsədə nail olmaq üçün bütün ölkələr qurğuşun tərkibli boya qanunlarını yaratmaq və tətbiq etməklə yeni boyalarda qurğuşun əlavələrinin istifadəsini aradan qaldırmalıdır. **Alyansın mühüm strateji məqsədi 2020-ci ilə qədər bütün ölkələrdə aparıcı boya qanunvericiliyinə sahib olmaqdır.**² Bununla belə, 2017-ci ilin sentyabr ayına olan məlumata görə, dünya ölkələrinin yalnız üçdə biri Alyansa hüquqi cəhətdən məcburi nəzarətə malik olduqlarını təsdiqləyib.³

saytda yerləşdirilmişdir <https://www.unenvironment.org/toolkit-establishing-laws-eliminate-lead-paint>.

Belə ki, evlərdə və məktəblərdə, eləcə də uşaqlar üçün oyuncaq və digər məhsullarda qurğuşun boyasının istifadəsinin qadağan olunmadığı bir çox ölkələr var. Bu, uşaqların qurğuşuna məruz qalması ilə bağlı ciddi risk yaradır. Hələ belə tədbir görməyən ölkələrə qurğuşun boyasının istehsalını, satışını və idxalını dayandırmaq üçün effektiv milli qanunlar, qaydalar və/yaxud standartları qəbul etməyə və tətbiq etməyə çağırılır.

Boyada qurğuşunu məhdudlaşdırmaq üçün qanunlar qəbul edən ölkələr ümumiyyətlə iki yanaşmadan birini qəbul etdilər:

1) boyalarda əlavələr kimi istifadə olunan müəyyən qurğuşun birləşmələrinin riskinə əsaslanaraq xüsusi kimyəvi maddələr üçün tənzimləyici məhdudiyətlərin müəyyən edilməsi (bu yanaşma hazırda REACH Avropa tənzimləməsində istifadə olunur - Avropa İttifaqının bütün kimyəvi maddələrin istehsalı və dövriyyəsi haqqında Əsasnaməsi⁴), və ya 2) Bütün mənbələrdən boyada ümumi qurğuşun konsentrasiyası üçün vahid tənzimləyici limitin müəyyən edilməsi (hazırda bu yanaşma 31 ölkədə tətbiq olunur).⁵ Hər iki yanaşma boyada qurğuşunun məhdudlaşdırılmasında uğurlu olmuşdur, lakin kimyəvi-spesifik yanaşma bir çox inkişaf etməkdə olan ölkələrin imkanlarından kənar ola biləcək fərdi birləşmələrin risk qiymətləndirilməsini tələb edir. Eyni zamanda, ümumi liderlik üçün vahid tənzimləmə həddi əhəmiyyətli risk qiymətləndirmələrini tələb etmir və hökumətlərin həyata keçirməsi və tətbiq etməsi daha asandır. İstehsalçılar bilərəkdən hər hansı qurğuşun əlavələrindən istifadə etməyən və orijinal inqrediyentlərdə potensial qurğuşun qalıqlarını nəzərə alan düsturlar işləyib hazırlamaqla boyalardakı ümumi qurğuşun üçün aşağı qanuni limitə uyğunluğa nail ola bilərlər.

1. Bu Model Qanun və rəhbər sənədi Aliyans tərəfdəşləri tərəfindən hazırlanmış "Qurğuşun tərkibli boyalarda qanuna nəzarət etmək üçün vasitələr" onlayn rejimdə tamamlayır. "Ölkələrində qurğuşun tərkibli boyalar üçün tənzimləyici məhdudiyətlərin müəyyən edilməsində maraqlı olan hökumət rəsmilərinə məlumat vermək" üçün nəzərdə tutulmuş bu tövsiyələr toplusu faydalı məlumat verir. (lakin bu sənədə daxil edilmiş model qanunun mətni deyil) və
2. Qurğuşun Boyasının Aradan Qaldırılması üzrə Qlobal Alyans SAICM-in II/4 B Qətnaməsinə uyğun olaraq Beynəlxalq Kimya İdarəetməsinə Strateji Yanaşma (SAICM və ya SAICM) himayəsi altında yaradılmışdır.

SAICM 2020-ci ilə qədər ətraf mühitə və insan sağlamlığına əhəmiyyətli mənfə təsirləri minimuma endirəcək şəkildə kimyəvi maddələrin istehsalı və istifadəsi məqsədinə nail olmaq üçün çərçivə təqdim edir. Alyansın boyada qurğuşunun aradan qaldırılması ilə bağlı strateji məqsədləri onun internet saytında yerləşdirilən 2012-ci il üçün Biznes Planına daxil edilib. <https://www.unenvironment.org/resources/publication/global-alliance-eliminate-lead-paint-business-plan>.

3. WHO, *Regulations and Controls on Lead Paint (Qurğuşun tərkibli boyalar ilə bağlı qaydalar və mexanizmlər)*, ÜST-ün Qlobal Rəsədxanası, saytda yerləşdirilmişdir http://www.who.int/qho/phe/chemical_safety/lead_paint_regulations/en/.
4. <https://echa.europa.eu/regulations/reach/understanding-reach>.
5. UNEP (2017), *Update on the Global Status of Legal Limits on Lead in Paint : September 2017*, saytda yerləşdirilmişdir <https://unenvironment.org/resources/publication/2017-update-global-status-legal-limits-lead-paint>.

Məqsəd və əhatə dairəsi

Bu bələdçinin məqsədi boyada ümumi qurğuşun üçün vahid tənzimləyici limit yaratmaq və ya mövcud qanunları dəyişdirmək üçün yeni qanunların qəbul edilməsində ölkələrə kömək etməkdir. Rəhbərlik effektiv və icra edilə bilən tənzimləmə tələblərini əsas elementlərini təsvir edir və bu kimi əsas elementləri özündə birləşdirən və bütün dünyada mövcud qurğuşun boya qanunlarında istifadə olunan ən yaxşı təcrübələri əks etdirən Model Qanunu təqdim edir. Ölkələr öz ölkələrində mövcud qanunvericiliyi və digər milli şəraiti nəzərə alaraq öz qanunlarını hazırlayarkən Model Qanundan istifadə edə bilərlər. Məsələn, bəzi ölkələrdə istehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsi qanunvericiliyi kontekstində məişət boyalarının tərkibində qurğuşun miqdarını məhdudlaşdıran qanunlar qəbul edilmişdir (məsələn, Amerika Birləşmiş Ştatları), digər ölkələrdə isə boyada qurğuşun üçün tənzimləmə və ya kimyəvi maddələrin idarə edilməsi qanununa (məsələn, Filippində) və ya ətraf mühitin mühafizəsi qanununa (Nepal və s.) əsasən əsasnamə qururlar. Digər ölkələr isə standartların müəyyən edilməsinə cavabdeh olan hökumət departamentləri vasitəsilə aparıcı səviyyəyə məhdudiyətlər qoyublar (məsələn, Keniya). Müvafiq olaraq, Model Qanun bu təlimatda təsvir olunan əsas məqamları saxlamaqla ölkənin hüquq sistemində uyğunlaşdırıla bilər.

Aydınlaşdırma üçün bu təlimatda termin "Agentlik" qurğuşun boya qanununun qəbuluna cavabdeh olacaq müvafiq dövlət qurumuna istinad etmək üçün istifadə olunur. Müxtəlif ölkələrdə bu qurum ətraf mühitin mühafizəsi nazirliyi/agentliyi, səhiyyə nazirliyi/komitəsi və ya standartların müəyyən edilməsinə cavabdeh olan dövlət qurumu ola bilər. Fərqli nazirliklər, idarələr və ya dövlət idarələri aparıcı boya qanununun müxtəlif hissələrinin həyata keçirilməsinə cavabdeh olduqları halda, qanun layihəsinin hazırlanmasının əvvəlindən əməkdaşlıq qurmaları və xüsusən də öz vəzifələrini razılaşdırmaq və aydın şəkildə müəyyən etmək vacibdir.

Ölkələr boyada qurğuşunu məhdudlaşdırmaq üçün yeni qanunlar hazırladıqca, onlara təklif olunan yeni qanunlar haqqında məlumatlara ictimaiyyətin çıxışını təmin etmələri, eləcə də ictimaiyyətin inkişafa töhfə vermək və iştirak etmək imkanlarını təmin etmək tövsiyə olunur - məsələn, ictimai şərh vasitəsilə.

Tənzimləyici orqanlar və digər maraqlı tərəflər effektiv qanunların hazırlanmasına dəyərli töhfələr və təkliflər verə bilərlər. Qəbul etməkdə müvəffəqiyyətli olan bir çox ölkə aparıcı boya qanunları proses boyu iştirak və müzakirə üçün işçi qrupları və ya oxşar mexanizmlər yaratmaqla boya istehsalçıları və vətəndaş cəmiyyəti kimi maraqlı tərəfləri fəal şəkildə cəlb edir.

Nəhayət, Model Qanun və bu Təlimat yeni boyalar və oxşar örtüklərdə ümumi qurğuşun üçün tənzimləyici məhdudiyətlərə diqqət yetirsə də, istehlakçıların mövcud məhsullarda istifadə olunan boyaya məruz qalmasına daha ciddi nəzarət edilməlidir. Bununla əlaqədar olaraq, ölkələr istehlakçı məhsullarının təhlükəsizliyi ilə bağlı mövcud qanunlarını nəzərdən keçirmək istəyə bilər və xüsusilə uşaqlar üçün məhsullar üçün qurğuşun boyaları ilə örtülmüş istehlak məhsullarının idxalını və istehsalını qadağan etməyi nəzərdən keçirə bilər.

İşlənmə metodikası

Bu rəhbər sənədin təklif olunan layihəsi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ətraf Mühit Üzrə Proqramı, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Ətraf Mühitin Mühafizəsi Agentliyinin nümayəndələrindən ibarət işçi qrupu tərəfindən hazırlanmışdır. İşçi Qrup bir sıra ölkələrdən qurğuşun boyası ilə bağlı mövcud qanun və qaydaların nümunələrini nəzərdən keçirdi və 2016-cı il Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ətraf Mühit Proqramının Qurğuşun Boya Qaydalarının Vəziyyəti üzrə Qlobal Hesabatında toplanmış məlumatları nəzərdən keçirdi. İşçi qrupu həmçinin istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi və standartların müəyyənləşdirilməsinə cavabdeh olan dövlət orqanlarına müraciət edib.

Təklif olunan layihə Alyansın Məsləhət Qrupu tərəfindən nəzərdən keçirilib. Məsləhətçi Qrupa hökumətlər, sənaye, ətraf mühit və sağlamlıq üzrə QHT-lərin və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri daxildir. Məsləhətçi Qrup tərəfindən baxıldıqdan və onun şərtləri nəzərə alındıqdan sonra Alyansın internet saytında Alyansın tərəfdaşları və geniş ictimaiyyət tərəfindən nəzərdən keçirilməsi üçün yekun layihə hazırlanmışdır. Bu ikinci dərəcəli baxışdan gələn şərtlər rəhbər sənədin yekunlaşdırılması zamanı nəzərə alınmışdır.

Boyada qurğuşun haqqında məlumat soraqçası

Bir qayda olaraq olaraq, boya qatranların, piqmentlərin, doldurucuların, həlledicilərin və digər əlavələrin qarışığıdır. Tarixən qurğuşun birləşmələri boyaya müəyyən xüsusiyyətlər vermək, məsələn, rəng, metal səthlərin korroziyasını azaltmaq və ya tez qurutmaq üçün qəsdən əlavə edilirdi. Eyni səbəblərə görə, qurğuşun birləşmələri müxtəlif laklar, parıldadıcılar, emallar, şirələr və astarlar da daxil olmaqla digər örtük növlərində də ola bilər. Qurğuşun əlavələri xüsusi kimyəvi xüsusiyyətlərinə görə həlledici əsaslı boyalarda ən çox istifadə olunur və belə həlledici əsaslı boyalar və örtüklər hələ də geniş şəkildə mövcuddur və bir çox ölkələrdə istifadə olunur. Su əsaslı və ya lateks boyalar nadir hallarda qəsdən əlavə edilən qurğuşun birləşmələrini ehtiva edir.⁶

Boyalara, həmçinin çirkəndirici kimi qurğuşun olan inqrediyentlər, məsələn, təbii gillər və qurğuşun qalığı olan digər xammallar daxil ola bilər. Bu səbəbdən boyada qurğuşun üçün sıfır həddi təyin etmək texniki cəhətdən mümkün deyil. Amma boya istehsalçısı bilərəkdən öz boyalarına qurğuşun birləşmələri əlavə etməyə və xammaldakı qurğuşun qalıqlarını nəzərə alsa, boyalarda qurğuşun miqdarı cüzi olacaq.⁷

Qurğuşun boyası qaydalarına malik olmayan ölkələrdə qurğuşun tərkibli boyadan istifadəyə evlərin və ictimai binaların daxili və xarici səthləri, yollar, körpülər və sənaye avadanlıqları, həmçinin oyuncaqlar, mebellər və oyun avadanlıqları daxil ola bilər. Bununla belə, qurğuşun olmayan piqmentlər, quruducular və korroziyaya qarşı maddələr həlledici əsaslı boyalarda istifadə üçün geniş şəkildə mövcuddur və dünyanın bütün bölgələrində yüksək keyfiyyətli boyalar istehsal etmək üçün istifadə olunur. Dünyadakı boya istehsalçıları getdikcə daha çox açıq şəkildə bildirirlər ki, bütün boyalarda bilərəkdən əlavə edilmiş qurğuşun birləşmələrinin istifadəsini aradan qaldırmaq mümkündür.

Tənzimləyici məhdudiyyətlər üçün arqumentlər

Köhnə qurğuşun tərkibli boyaların havaya məruz qalması, soyulması və ya çatlaması evlərdə, məktəblərdə və digər ərazilərdə toz və torpağa səbəb olur. Qurğuşun tozu, hələ də qurğuşun istifadə edən boya fabrikləri də daxil olmaqla, qurğuşun istehsal olunan sənayelərdə işləyənlərin paltarları üzərində də evə gətirilə bilər. Qurğuşunla çirkənmis torpaq və toz, xüsusilə azyaşlı uşaqlar yerdə və ya açıq havada oynayarkən, barmaqlarını və ya başqa əşyaları ağızlarına qoyarkən asanlıqla udulur və bədənə hopdurulur. Uşaqlar, həmçinin qurğuşun boyası olan oyuncaqları ağızda tüpürək ilə islatdıqda və çeynədikdə qurğuşunu qəbul edirlər. Həm uşaqlar, həm də böyüklər köhnə boya çıxarıldıqda yaranan boya qırıntılarından və tozundan qurğuşun təsirinə məruz qala bilərlər.

Qurğuşunun insan sağlamlığına mənfi təsirləri uzun illərdir məlumdur və özündə bir sıra orqan sistemlərinə təsirləri əhatə edir. Qurğuşun beyin və sinir sisteminin geridönməyən zədələnmələrinə gətirib çıxara bilər, nəticədə davranış problemləri və zehni pozğunluqlar yaranır. O, həmçinin anemiyaya səbəb ola bilər, reproduktiv funksiyaları zədələyə bilər, böyrək xəstəliyi və hipertoniya riskini artırır.

6 yaşdan kiçik uşaqlar və hamilə qadınlar (inkişaf etməkdə olan döllər məruz qala bilər) xüsusilə həssasdırlar. Hətta nisbətən yüngül məruz qalma ağır və bəzi hallarda geridönməz nevroloji zədələnməyə səbəb ola bilər. Təhlükəsiz sayıla bilən qurğuşuna məruz qalma səviyyəsi elmə məlum deyil.

Qurğuşun inkışaf etməkdə olan uşaqların beyinlərinə mənfi təsiri böyük iqtisadi itkilərə səbəb olur ki, bu itkilərin yükünə təsirlənmiş uşaqlar, onların ailələri və bütövlükdə cəmiyyət öz üzərinə götürür. Bunlara müalicə xərcləri, aşağı məhsuldarlıq və əqli gerilik səbəbindən itkilər daxildir. Sağlamlığın Ölçüləri və Qiymətləndirilməsi İnstitutunun 2015-ci il məlumatlarına əsaslanaraq, bütün mənbələrdən olan qurğuşuna məruz qalmanın payının 12,4%-ni idiopatik əqli qüsur (yəni başqa heç bir məlum səbəbi olmayan əqli qüsur) halları təşkil edir.⁸ Qurğuşuna məruz qalmanın ən böyük iqtisadi yükü aşağı və orta gəlirli ölkələrdədir.

6. IPEN (2016), *Global Lead Paint Elimination Report (IPEN boyalarda qurğuşundan istifadənin imtina hesabatı)*, saytda yerləşdirilib <http://ipen.org/documents/global-lead-paint-report-2016>.
7. IPEN (2016), *Global Lead Paint Elimination Report. (IPEN boyalarda qurğuşundan istifadənin imtina hesabatı)*, saytda yerləşdirilmişdir <http://ipen.org/documents/global-lead-paint-report-2016>.

8. Institute for Health Metrics and Evaluation (2016), *GBD Compare Data Visualization (Xəstələnmə üzrə global məlumatların müqayisəli vizualizasiyası)*. Seattle, WA: IHME, University of Washington, saytda yerləşdirilib <http://vizhub.healthdata.org/gbd-compare>.

Qurğuşuna məruz qalmanın təxmini illik dəyəri əqli əlilliyə görə dünyanın regionları üzrə (beynəlxalq dollarla): Afrika - 134,7 milyard dollar; Latin Amerikas və Karib hövzəsi - 142,3 milyard dollar; Asiya - 699,9 milyard dollar təşkil edir.⁹ Bundan əlavə, evlərdə, məktəblərdə və digər binalarda müxtəlif səthlərdən qurğuşun boyasının çıxarılmasının dəyəri əhəmiyyətli ola bilər.¹⁰ Ölkələr üçün qurğuşun tərkibinə məhdudiyətlər qoymaqla gələcək utilizasiya xərclərini aradan qaldıracaq qanunlar qəbul etmək iqtisadi mənə daşıyır ki, belə binalarda qurğuşun boyası artıq istifadə olunmayacaq.

Digər tərəfdən, bir çox boyalarda qurğuşun birləşmələrinin istifadəsinin aradan qaldırılması ilə bağlı iqtisadi xərclərin aşağı olduğu məlumdur və bir çox istehsalçılar artıq qəsdən qurğuşunsuz olan boyaları uqurla təkrar emal edirlər. Boya istehsalçılarının bir nümayəndəsinə görə, "qurğuşun əlavələrini aradan qaldırmaq üçün məişət və dekorativ istifadə üçün boyaların təkrar emal edilməsi olduqca mümkündür və texniki və xərc nəticələri asanlıqla idarə olunur."¹¹

Hər hansı mənbədən, o cümlədən boyadan ətraf mühitə buraxılan qurğuşun bitkilər, heyvanlar və mikroorqanizmlər üçün də zərərliyə. Tədqiq olunan bütün heyvanlarda qurğuşun bir sıra orqan və sistemlərə, o cümlədən qan dövranı, mərkəzi sinir sistemində, böyrəklərə, reproduktiv və immun sistemə mənfi təsir göstərmişdir. O, ətraf mühitin bir çox mənbələrindən və çoxsaylı yollar vasitəsilə nüfuz edərək əksər orqanizmlərdə bioloji olaraq toplanır.

Qurğuşunun məruz qalma mənbəyindən aradan qaldırılması insanları qurğuşunun zərərli təsirlərindən qorumaq üçün ən təsirli yanaşmadır. Benzindən qurğuşunun çıxarılması bütün dünyada hava emissiyalarının və onların sağlamlığa təsirlərinin və təsirlərinin kəskin azalmasına gətirib çıxardı. Eynilə, sənayeləşmiş ölkələrin əksəriyyəti 1970-ci və 1980-ci illərdə ev və dekorativ istifadə üçün boyalardakı qurğuşunu idarə etmək üçün qanunlar və ya qaydalar qəbul edərək, qurğuşun boyalarının uşaqlarda qurğuşun məruz qalmasının əsas mənbəyi olduğuna dair aydın dəlillərə əsaslanıb. Bununla belə, dünyanın bir çox yerində boyada qurğuşunun istifadəsinin davam edilməsi, insanların ətraf mühitin qurğuşuna məruz qalmasının həll olunmamış mənbəyi olaraq qalır. Qurğuşun boyalarının istehsalını, satışını və idxalını dayandırmaq üçün hər bir ölkənin qanunlara, qaydalara və ya məcburi standartlara ehtiyacı var.

Lak-boya sənayesi - artıq qlobaldır və bütün dünyada genişlənir. Boya sənayesinin inkişafı dünya ölkələrinin iqtisadi inkişafı ilə sıx bağlıdır. Buna görə də, qurğuşun əlavə edilmiş boyaların istehsalı və satışı dayandırılmazsa, qurğuşun məruz qalma riskləri də artacaq. Xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə daxili və dekorativ tətbiqlər üçün boyalara artan tələbat, qurğuşun birləşmələri əlavə edilmədən hazırlanmış boyalarla təmin edilməlidir. **Qurğuşun boyası ilə bağlı qanunların yaradılması ölkələrə təkə yerli istehsalda deyil, həm də idxal olunan boyalarda və oxşar örtüklərdə milli qanunvericiliklə müəyyən edilmiş həddən artıq qurğuşun olmamasını təmin etməyə kömək edəcək.**

Əlavə qurğuşun birləşmələri olmayan boyalar istehsal etməklə və ya istifadə etməklə sənaye boyalarının istehsalçıları və istifadəçiləri (məsələn, oyuncaq istehsalçıları) qurğuşun tərkibinin olduğu bazarlara fasiləsiz çıxışı təmin edə bilirlər, harda ki, boyalarda qurğuşunun miqdarı artıq məhduddur, həmçinin potensial kommersiya risklərini, o cümlədən işçilərin və son istehlakçıların sağlamlığı üçün riskləri, uyğunluq iddialarına və ya hüquqi məsuliyyətə məruz qalma və sənaye rəqibləri arasında nüfuzu azaldır.

9. Attina and Trasande (2013), *Economic Costs of Childhood Lead Exposure in Low- and Middle-Income Countries (Orta və aşağı gəlirli ölkələrdə uşaq yaşlarında qurğuşun məruz qalmanın iqtisadi xərcləri)*. Məruzə və xəritə saytda yerləşdirilmişdir <http://www.med.nyu.edu/pediatrics/research/environmentalpediatrics/leadexposure>.
10. Məsələn, ən çox ehtiyacı olan yaşayış binalarından qurğuşun boyasının çıxarılmasının dəyəri təkə ABŞ-da 1,2-11,0 milyard dollar arasında qiymətləndirilir. Gould (2009), *Childhood Lead Poisoning: Conservative Estimates of the Social and Economic Benefits of Lead Hazard Control (Uşaq yaşlarında qurğuşun zəhərlənməsi: qurğuşun boyası təhlükələrinin aradan qaldırılmasının sosial və iqtisadi faydalarının konservativ qiymətləndirmələri)*, 117 *Environmental Health Perspectives* 1162.
11. IPPIC (2016), Dünya Bankında təqdimat 15 mart 2016-cı il: *Practical Sustainability Interventions: Protecting Public Health and Promoting Economic Development through Legal Limits on Lead in Paint (Davamlı İnkişaf üçün Praktik Müdaxilə: Boyadakı qurğuşunu azaltmaqla ictimai sağlamlığın qorunması və iqtisadi inkişafın təşviqi)*, The International Paint and Printing Ink Council, Washington D.C.

Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında effektiv qanunların məqsədləri və əsas elementləri

Qanun və/və ya normativ aktlarla (bundan sonra "Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanun (qanunlar)") ilə müəyyən edilmiş boyada qurğuşun tərkibinə dair hüquqi məhdudiyyətlərin məqsədlərinə aşağıdakılar daxildir:

1) tərkibində qurğuşunun müəyyən edilmiş həddən artıq boyaların istehsalının, satışının və idxalının qarşısının alınması; 2) qurğuşun boyaları haqqında qanuna riayət olunmasını və icrasını təmin edən metodların işlənilib hazırlanması; 3) qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanunun icrasına nəzarət etmək üçün idarələrin məsuliyyətlərinin və mexanizmlərinin müəyyən edilməsi və qurulması.

Bu məqsədlərə uyğun olaraq, qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanununun əsas elementləri aşağıdakılardır:

- A. Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanununun əsas terminlərini və dəqiq təsir dairəsini müəyyən etmək:
 1. Tənzimlənən şəxslər və fəaliyyət növləri (məsələn, istehsal, satış və idxal)
 2. Lak-boya tətbiqinin tənzimlənən növləri (məsələn, bütün tətbiq növləri və ya yalnız müəyyən növlər - yaşayış binalarında, dekorativ istifadə üçün və s.)
- B. Boyanın tərkibində ümumi qurğuşunun dəqiq normativ həddini müəyyən etmək
- C. Yeni tələblərin qüvvəyə minmə tarixlərini müəyyən etmək
- D. Qurğuşunun ümumi normativ həddinin təmin edilməsi və məcburi yerinə yetirilməsi üçün icra mexanizmlərinin yaradılması
- E. Yerinə yetirilməmənin nəticələrini göstərmək
- F. Zəruri ümumi müddəaları qabaqcadan nəzərə almaq

Rəhbərliyin bu bölməsində qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanununun əsas elementlərinə dair izahatlar və mətn qeydləri verilir. Bu əsas elementləri özündə birləşdirən model qanun Əlavə I-də verilmişdir.

Əsas element A: Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanununun əsas terminlərini və dəqiq təsir dairəsini müəyyən etmək

Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanunda əsas terminlər dəqiq təyin olunmalıdır – məsələn, "istehsalçı", "boya" və "qurğuşunun ümumi miqdarı". Əlavə I-dəki Model qanunda belə təriflər var (bax. Əlavə I, Bölmə A).

Effektiv hərəkət üçün qurğuşun tərkibli boyaların qanunu xüsusi olaraq tənzimlənən şəxsləri və fəaliyyətləri müəyyən etməlidir. Model Qanun qurğuşun üçün normativ həddini aşan boyanın satışını, satışa təklifini, satış üçün istehsalını, bazara çıxarılmasını və idxalını qadağan edir (bax. Əlavə I, B və F bölmələri). Model Qanun boya istehsalçıları və idxalçıları üçün xüsusi tələbləri (məsələn, sınaq və uyğunluq bəyannaməsi) nəzərdə tutur (bax. Əlavə I, Bölmə D).

Qanunda ayrıca tənzimlənən boya növləri də göstərilə bilər. Ölkələr tənzimləyici limitin bütün boyalara tətbiqi və ya xüsusi məqsədlər üçün müəyyən boyalar üçün məhdudiyyətə icazə verilməsi barədə qərar verməlidir. Filippin və Keniyada olduğu kimi, bütün boyalarda qurğuşun istifadəsini məhdudlaşdırmaq tamamilə mümkündür¹². Bu məhdudiyyət bütün əhalini, xüsusən də həm məişət, həm də sənaye boyalarının tez-tez yan-yanə pərakəndə satıldığı ölkələrdə, boyalarda qurğuşun təsirdən qoruyur.

Əlavə I-dəki Model Qanun bütün boyalara (məişət, sənaye, kənd təsərrüfatı və s.) ümumi aparıcı limit tətbiq edir. (Əlavə I, B bölməsinə baxın). **Bununla belə, əgər ölkə boyaların müəyyən növlərini və ya istifadələrini ümumi qurğuşun limitindən azad etmək qərarına gəlsə, o, belə boyaların açıq-aydın görünən xəbərdarlıq etiketini daşmasını tələb etməlidir ki, istehlakçılar istisna edilən boyanın istifadəsi ilə bağlı potensial sağlamlıq təhlükələrindən xəbərdar olsunlar.**

Əgər ölkə müəyyən boyaları ümumi məzmun limiti müddəasından çıxarmaq qərarına gəlsə, o, belə boyaların istehlakçıya bu cür xaric edilmiş boyanın istifadəsi ilə bağlı sağlamlıq təhlükəsi barədə məlumat verən xəbərdarlıq etiketinin daşmasını tələb etməlidir.

12. WHO, *Regulations and Controls on Lead Paint*, Global Health Observatory, World Health Organization, saytda yerləşdirilmişdir http://www.who.int/gho/phe/chemical_safety/lead_paint_regulations/en/.

Aşağıda markalanma tələbinin mətninin nümunəsi, həmçinin müvafiq işarənin nümunəsi verilmişdir.

- [Bölmə daxil edin] altında qadağan olunmayan və tərkibində qurğuşun və ya onun birləşmələri olan, tərkibində qurğuşun (qurğuşun metal kimi hesablanır) ümumi uçucu olmayan hissənin çəkisi ilə 90 ppm (milyonda hissə)-dən çox olan boyalar və oxşar örtüklərin istehsalçıları və idxalçıları boyadan və ya qurudulmuş boya təbəqəsinin ağırlığından, aşağıdakıları etməlidir:
- hər bir boya və ya oxşar örtüyü bir xəbərdarlıqla etiketləyin: "DİQQƏT: TƏRKİBİ QURĞUŞUNDUR. UŞAQLARIN VƏ YA HAMİLƏ QADINLARIN ƏLİ ÇATABİLƏN SƏTHLƏRƏ TƏTBİQ ETMƏYİN".
- İstehsalçı və ya idxalçı tərəfindən xəbərdarlıq tələbinə əməl edilməməsi [cərimələr bölməsinə bax] nəzərdə tutulmuş cərimələrlə nəticələncək.

Əsas element B: Boyada ümumi qurğuşun üçün aydın tənzimləyici limit müəyyən edin

Girişdə qeyd edildiyi kimi, bu sənədin məqsədi bütün mənbələrdən boyada ümumi qurğuşun üçün vahid tənzimləyici həddi müəyyən etmək istəyən ölkələrə kömək etməkdir. Konkret limitin müəyyən edilməsi qaydaları tənzimlənən şəxslər üçün daha başa düşülən edəcək və qanunun tətbiqini asanlaşdıracaqdır. Boyada qurğuşun üçün kəmiyyət həddi və boyada qurğuşunun ölçülməsi üçün etibarlı üsul müəyyən edilməlidir.

Bəzi ölkələrdə ev və dekorativ boyalar üçün müəyyən edilmiş ən aşağı, lakin eyni zamanda ən qoruyucu, maksimum tənzimləmə həddi ümumi uçucu olmayan boya tərkibinin çəkisi və ya qurudulmuş boya filminin çəkisi əsasında cəmi 90 ppm-dir. (Bu xüsusi həddi, həmçinin qanunda və ya qaydalarda qurudulmuş boya filmindən hesablanmış ümumi qurğuşunun 0,009%-i və ya 90 mq/kq kimi ölçülə və ifadə edilə bilər.) 90 ppm limiti istehsalçılar üçün qurğuşun birləşmələrinin əlavə edilməsinin qarşısını almaq və bəzi boya inqrediyentlərində qalıq (nəzərdə tutulmamış) qurğuşunu nəzərə almaq üçün texniki cəhətdən məqsədəuyğundur.

Bir çox inkişaf etməkdə olan ölkələrdə ətraf mühit qrupları tərəfindən boyaların təhlili göstərir ki, qurğuşunun yüksək səviyyələri ümumi olsa da, 90 ppm-dən aşağı səviyyələr həmin ölkələrdə kifayət qədər əldə edilə bilər.¹³ 90 ppm tənzimləyici həddi təyin edən ölkələrə Hindistan, Kanada, Keniya, Nepal, ABŞ, Tanzaniya və Filippin daxildir. Bir sıra digər ölkələr də 90 ppm ümumi məzmunun tənzimləyici standartını qəbul etməyi düşünür. İsveçrədə və Taylandda 100 ppm limiti, bəzi digər ölkələr isə cəmi 600 ppm limiti qəbul ediblər: Argentina, Braziliya, Qayana, Dominika, İordaniya, Kosta Rika, Meksika, Oman, Panama, Uruqvay, Çili, Şri-Lanka və Cənubi Afrika.¹⁴ Model Qanun, Əlavə I-də, 90 ppm ümumi aparıcı üçün hədd kimi sadalayır, çünki bu, mövcud qanunlarda əks olunan minimum hədddir və beləliklə, sağlamlığın əldə edilə bilən ən yaxşı qorunmasını təmin edir və texniki cəhətdən mümkündür (bax. Əlavə I, Bölmə B).

Qeyd etmək vacibdir ki, tənzimləyici hədd boyalarda "həll olan qurğuşun" deyil, "ümumi qurğuşun" kimi müəyyən edilməlidir.¹⁵ Hal-hazırda, bir neçə ölkələr oyuncaqdakı boyaların miqdarını həll olunan qurğuşunun əhəmiyyətli limiti metodu ilə tənzimləyir, yəni qurğuşunun miqdarı standart turşu emalı metodunun köməyi ilə əldə etmək olar. Həll olan qurğuşunun ölçülməsi uşağın bədəninə daxil olduqda, məsələn, bir uşaq qurğuşun boyası ilə örtülmüş oyuncağı çeynədikdə biomənimsənilməsi olan qurğuşunun miqdarını ölçmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bununla belə, son tədqiqatlar göstərir ki, həll olunan qurğuşun uşaqlarda əsas məruz qalma mənbəyi deyil və tozda, torpaqda və soyulmuş boyada olan qurğuşun (həllolunmayan) hissəcikləri xroniki və kəskin məruz qalmanın daha ciddi amili sayılır.¹⁶

13. IPEN *Global Lead Paint Elimination Report (IPEN boyalarda qurğuşundan istifadənin imtina hesabatı)*, oktyabr 2016-cı il <https://ipen.org/docu-ments/global-lead-paint-report-2016>.
14. UNEP (2017), *Update on the Global Status of Legal Limits on Lead in Paint, September 2017*, saytda yerləşdirilmişdir <https://www.unenvironment.org/resources/publication/2017-update-global-status-legal-limits-lead-paint>.
15. Boyalarda qurğuşunun ölçülməsi üçün analitik üsulların icmalı bax. ÜST (2011) *Brief guide to analytical methods for measuring lead in paint* (Boyalarda qurğuşunun analitik üsullarla ölçülməsinin qısa rəhbərliyi, ÜST, 2011) saytda yerləşdirilmişdir http://www.who.int/ipcs/assessment/pub-lic_health/lead_paint.pdf.

Boyanmış səthlərin gecikmiş yenilənməsi, eləcə də atmosfer şəraiti və qocalma hissəciklərin soyulması və toz əmələ gəlməsi ilə nəticələnir ki, bu da həm ev tozuna, həm də evdən kənarında torpağa daxil olur və beləliklə də qurğuşuna məruz qalma ehtimalını artırır. Laboratoriya analizində həll olunan və ya həll olunmayan boyadakı bütün qurğuşunlar, xüsusilə evdən kənarında yerdə və döşəmədə sürünən və oynayan kiçik uşaqlar tərəfindən inhalyasiya və ya udma yolu ilə məruz qalmaya səbəb ola bilər. Qurğuşuna məruz qalmanın təhlükəsiz səviyyəsi olmasa da, cəminə əsaslanan tənzimləyici limit qurğuşun tərkibi həll olunan qurğuşun miqdarına əsasən hesablanan limitdən daha çox sağlamlıq üçün qoruyucu olacaqdır. Beləliklə, Model Qanun boyanın ümumi qurğuşun tərkibini məhdudlaşdırmağa yanaşmağı qəbul edir (bax. Əlavə I, B bölməsi).

Əsas element C: Yeni tələblərin qüvvəyə minməsi üçün son tarixləri təyin edin

Qurğuşun boyası haqqında qanunlar qanunda göstərilən tələblərin nə vaxt qüvvəyə minəcəyini müəyyən etməlidir. Belə tarixləri təyin edərkən ölkələr alternativ materialların müəyyən edilməsi və alınması, düsturların və proseslərin dəyişdirilməsi, həmçinin artıq qurğuşun olan boya ehtiyatlarının satışı və ya atılması üçün ağlabatan vaxt çərçivəsini müəyyən etmək üçün istehsalçılarla işləmək istəyə bilər.

İstehsalçıların təcrübələrini dəyişmək və onları qanuna uyğunlaşdırmaq üçün bir yol, yeni qanunvericiliklə əhatə olunan bütün boyalar üçün 90 ppm tənzimləyici limitin qüvvəyə minməsində münasib bir gecikmə yaratmaqdır. 90 ppm və ya 100 ppm limitini təyin edən əksər qanunların qəbulundan sonra bir il ərzində icrası tələb olunurdu (bax: Əlavə I, bölmə C, variant 1)¹⁷.

16. Deshommes E., et al (2012), *Experimental Determination of the Oral Bioavailability and Bioaccessibility of Lead Particles (Ağız vasitəsilə qurğuşun hissəciklərinin bio-mövcudluğunun və bio-əlçatanlığının eksperimental təyini)*; Chemistry Central Journal; Vol. 6, p. 138.
17. Qurğuşun boyasını 90 ppm ilə məhdudlaşdıran və qanunun dərhal və ya bir il ərzində tətbiqini tələb edən ölkələrə Hindistan, Kanada, Keniya, Nepal, ABŞ və Tanzaniya daxildir. Tayland 100 ppm limitinə bir il, İsveçrə isə 15 ay ərzində riayət etməyi tələb etdi. Filippinlər isə memarlıq, dekorativ və məişət tətbiqləri üçün üç il, sənaye tətbiqləri üçün isə altı il vaxt verməsi ilə unikal sayılırlar.

90 ppm həddi üçün geniş istifadə olunan gecikmiş qüvvəyə minmə tarixinə alternativ olaraq, ölkələr boya növündən asılı olaraq mərhələli effektiv tarixləri nəzərdən keçirə bilər. Bu yanaşma, boyaların müxtəlif istifadə və istismar tələblərini və bu cür istifadələrin səbəb ola biləcəyi əlaqəli zərərləri nəzərə almaq üçün tərtib edilmişdir. Məsələn, qurğuşun boyası qanunu sənaye boyalarını ümumi qurğuşun limitinə uyğunlaşdırmaq üçün bir qədər uzun müddət, lakin uşaqlara təsir göstərə biləcək məişət və ya digər istifadələr üçün nəzərdə tutulmuş dekorativ boyaların uyğunlaşdırılması üçün daha az vaxt tələb edə bilər. (Əlavə bax. I, Bölmə C, Variant 2, mərhələli şəkildə qüvvəyə minməsi haqqında mətn nümunəsi üçün).

Ölkələr qurğuşun boyalarının tələb olunan sınaqlarını həyata keçirmək üçün laboratoriyaları lazımi avadanlıq, təcrübə və akkreditasiya əldə etməyə təşviq etməlidirlər. Hazırda ölkədə laboratoriya imkanlarının olmaması qurğuşun boyaları haqqında qanunun qüvvəyə minməsinə mane olmamalıdır, çünki istehsalçılar nümunələri lazımi sınaqları keçirmək üçün ixtisaslı xarici laboratoriyalara göndərməklə qanuna əməl edə bilərlər. Bundan əlavə, idxal olunan boyalar üçün, Model Qanunda göstərilən müəyyən şərtlərdə istehsalçılar və idxalçılar boyanın məişət ölkəsindəki ixtisaslı laboratoriyaların sınaq nəticələrinə etibar edə bilərlər.

Əsas element D: Ümumi miqdarın normativ həddinə əməl etmə və məcburi tətbiqi üçün mexanizmləri yaradın

Effektiv qurğuşun tərkibli boya qanunları qanunun tətbiqini təşviq edir və tənzimləmə limitini tətbiq etmək üçün mexanizmlər təqdim edir. Onlar, həmçinin yeni qanunda və ya qaydada nəzərdə tutulmuş müxtəlif hərəkətlər üçün aydın məsuliyyət müəyyən edirlər. Normativ həddinə əməl etmə və məcburi yerinə yetirilmənin mexanizmləri aşağıdakıları əhatə etməlidir: 1) boyaların və oxşar örtüklərin sınaqdan keçirilməsi üçün üçüncü tərəf (müstəqil) laboratoriya tələbi; 2) istehsalçılardan və ya idxalçılardan üçüncü tərəf laboratoriyasının sınaqlarına əsaslanan ümumi qurğuşun tərkibinin həddi ilə məcburi "uyğunluq bəyannaməsi" tələbi;

3) ümumi aparıcı həddinə uyğunluğu təmin etmək üçün yoxlamalar aparmaq üçün dövlət orqanı. Qanunvericiliyin özündə nəzərdə tutulmuş bu mexanizmlərlə yanaşı, dövlət orqanları da istehsalçıları qanundakı tələblər və onlara əməl olunması yolları ilə bağlı maarifləndirmək yolu ilə qanuna riayət olunmasını təşviq edə bilərlər.

i) Üçüncü tərəf laboratoriyası tərəfindən sınaq

Yerinə yetirilməni asanlaşdırmaq üçün qurğuşun tərkibli boya qanunu istehsalçılardan və idxalçılardan tələb etməlidir ki, 90 ppm ümumi qurğuşun tənzimləmə limitinə uyğunluğu yoxlamaq üçün beynəlxalq səviyyədə akkreditə olunmuş üçüncü tərəf laboratoriyasına kifayət qədər boya və ya oxşar örtük nümunələri təqdim etsinlər. İstehsalçılar və idxalçılar onların boya məhsulunun və ya oxşar səth örtüyü materialının 90 ppm ümumi məzmun həddinə cavab verdiyini təsdiq edən uyğunluq bəyannaməsi vermək üçün bu üçüncü tərəf sınaqlarına etibar edəcəklər (aşağıdakı ii bölməsinə baxın). **"Kifayət qədər nümunələr" aparılmış sınaqların boya və ya oxşar örtüyün 90 ppm ümumi qurğuşun limitinə uyğun olduğunu dəqiq nümayiş etdirməsinə yüksək dərəcədə əminliyi təmin etmək üçün İdarənin zəruri hesab etdiyi nümunələrin sayı kimi müəyyən edilir.**

Həmçinin, qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanuna istehsalçılar və idxalçılar tərəfindən üçüncü tərəfin sınaqdan keçirilməsi üçün boya istehsalçısından ilk istehsal partiyasının və ya məhsul partiyasının kifayət qədər nümunələri təqdim edilməsi tələbi daxil edilməlidir. Birinci istehsal partiyasının və ya seriyasının sınaqdan keçirilməsi, inqrediyentlərdə dəyişiklik və ya inqrediyent təchizatçısında dəyişiklik kimi həmin boya məhsulunun istehsal prosesində əhəmiyyətli dəyişiklik baş verənə qədər sınaq tələbini ödəmək üçün kifayət edəcəkdir. İstehsal prosesində əsaslı dəyişiklik baş verdikdə, qurğuşun boya qanunu yeni üçüncü tərəf sınaqlarını və yeni uyğunluq bəyannaməsini tələb etməlidir. Məcburi sınaq tələbinin həddən artıq ağır və ya təkrarlayıcı olmamasını təmin etmək üçün idxalçıya, idxalçının Uyğunluq Bəyannaməsini vermək üçün xarici istehsalçının sınaq nəticələrinə etibar etməsinə icazə verilə bilər, bu şərtlə ki, idxalçı sınaqdan keçirilməsini təmin etmək üçün lazımi ehtiyatlılığı göstərsin və idxalçı sınaq metodologiyasının və nəticələrinin müvafiq qeydlərini aparsın. (Bax Əlavə I, Bölmə D.).

Nəzərə alsaq ki, tənzimləyici ümumi məzmun limitinin yaradılmasının mühüm hissəsi məhsulun limitə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün istifadə olunacaq sınaq üsullarının müəyyən edilməsidir, Model Qanun istehsalçılardan, idxalçılardan və laboratoriyalardan beynəlxalq səviyyədə tanınmış nümunə götürmə və sınaq üsullarından istifadə etməyi tələb edir. Nümunə hazırlamaq və boyalarda qurğuşun səviyyəsini yoxlamaq üçün bir sıra üsullar mövcuddur ki, bunlar Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Boyalarda qurğuşunun ölçülməsi üçün analitik metodların qısa təlimatında təsvir edilmişdir. Bu təlimat ingilis, fransız, çin və ispan dillərində http://www.who.int/ipcs/assessment/public_health/lead/en/ ünvanında mövcuddur. Bundan əlavə, Model Qanunda boyalarda qurğuşun üçün beynəlxalq səviyyədə tanınmış nümunə götürmə və sınaq üsullarına istinad edilir (bax. Əlavə I, Bölmə D) və bu üsullar Əlavə II-də verilmişdir.

ii) Uyğunluq bəyannaməsi

Qanuna riayət edilmənin ikinci əsas mexanizmi - istehsalçıların və idxalçıların boya məhsulunun və ya oxşar səthi örtmə materialının qanunla müəyyən edilmiş 90 ppm ümumi limitinə uyğunluğunu təsdiq edən "uyğunluq bəyannaməsi"nin verilməsi tələbidir. Bu cür bəyannamələr yuxarıda təsvir edilən üçüncü tərəf sınaqlarına əsaslanır və bəzən müvafiq qanun və qaydalara malik ölkələrdə "sertifikatlar" kimi istinad edilir.¹⁸ Qurğuşun boyası haqqında qanunda uyğunluq bəyannaməsini kimin təqdim etməli olduğu və bəyannamənin kimə təqdim edilməli olduğu, habelə bəyannamənin tələb olunan məzmunu göstərilməlidir. Əvvəlki bölmədə deyildiyi kimi, idxalçı müəyyən hallarda xarici istehsalçının sınaq nəticələrinə etibar edə bilər, lakin idxalçı xarici istehsalçı tərəfindən sınaq əsasında öz uyğunluq bəyannaməsini verməlidir (bax. Əlavə I, bölmə D).

18. Məsələn, ABŞ «istehlakçı təhlükəsizliyi üzrə mühafizə» Qanunu, 15 U.S.C. § 2051 və s., istehsalçıların və idxalçıların «sertifikasiyasına» istinad edir. Bu sertifikatlar hökumət tərəfindən təsdiq edilmiş laboratoriyalarda üçüncü tərəflərin sınaqlarına əsaslanır.

Uyğunluq bəyannamələri məhsulların təchizatçısının təhlükəsizlik, sağlamlıq, ətraf mühitin mühafizəsi və ədalətli ticarət tələblərinə cavab verməsini təmin etmək üçün tədbirləri əhatə edən beynəlxalq termin olan "uyğunluğun qiymətləndirilməsi" prosedurunun mümkün nəticələrindən biridir.¹⁹ Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sistemləri müxtəlif dərəcədə mürəkkəbliyə görə və müxtəlif səviyyələrdə resurs xərclərini tələb edən bütün növlərdə olur. "Sertifikatlaşdırma" Model Qanuna daxil edilməsi nəzərdə tutulan digər uyğunluğun qiymətləndirilməsi mexanizmidir. Termin beynəlxalq miqyasda istifadə üsuluna görə, sertifikatlaşdırma adətən iki əsas xüsusiyyətə malikdir:

(1) üçüncü tərəf tərəfindən həyata keçirilir və (2) verilən tələbə ilkin uyğunluq müəyyən edildikdən sonra davamlı uyğunluğu təmin etmək üçün üçüncü tərəf nəzarətinin bəzi formalarını əhatə edir. Bir çox 3-cü tərəf sertifikatlaşdırma təşkilatları sertifikatlaşdırılmış məhsulların uyğunluğunu təsdiqləmək üçün məhsula stiker və ya simvol qoyur. Sertifikatlaşdırma yanaşması kimi, Model Qanunda göstərilən Uyğunluq Bəyannaməsi yanaşması ciddi beynəlxalq standartlara uyğun olaraq akkreditə olunmuş müstəqil, üçüncü tərəf laboratoriyası tərəfindən sınaqdan keçirilməsini tələb edir. Bununla belə, sertifikatlaşdırma yanaşmasından fərqli olaraq, Model Qanun ümumi liderlik həddinə davamlı uyğunluğu təmin etmək üçün ayrıca sertifikatlaşdırma orqanının yaradılmasını və cəlb edilməsini tələb etmir.

Uyğunluq bəyannaməsi yanaşması istehsalçıların və idxalçıların üzərinə uyğunluq öhdəliyi qoyduğu üçün Model Qanunda tövsiyə olunur və dəqiqləşdirilir. Bu yanaşmaya əsasən, istehsalçılar və idxalçılar akkreditə olunmuş laboratoriya tərəfindən sınaqdan keçməli və boyalarının dəqiqliyində 90 ppm ümumi məzmun limitinə cavab verməsi tələb olunur. Bu tələblərə əməl edilməməsi istehsalçıları və idxalçıları mülki və bəlkə də cinayət məsuliyyətinə cəlb edir.

iii) Dövlət yoxlamaları

Səlahiyyətli orqan tərəfindən aparılan yoxlamalar, boyaların müəyyən bir ölkədə qəbul edilmiş qanunun ümumi məzmun limitinə uyğun olaraq istehsalını və idxalını təmin etmək üçün çox vacibdir. Model qanunda hökumət rəsmilərinə boyaları və oxşar örtükləri yoxlamaq və sınaqdan keçirmək üçün münasib vaxtlarda müəyyən yerə səfər etməyə icazə verir, bir şərtlə ki, onlar əvvəlcə həmin yerin sahiblərinə, operatorlarına və ya agentlərinə müvafiq səlahiyyət versinlər.

Model Qanunda, həmçinin hökumətə qanunun tələblərinə uyğunluğunu qiymətləndirmək üçün münasib şəkildə boyaları sınaqdan keçirmək səlahiyyəti verir (bax. Əlavə I, bölmə E).

Əsas element E: Yerinə yetirilməmənin dəqiq və anlaşılan nəticələrini göstərmək

Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında effektiv qanunda qadağan edilmiş hərəkətlər (bax. Əlavə I, Bölmə F) və eləcə də, konkret və təsirli cəzalar daxil olmaqla yerinə yetirilməmənin nəticələri dəqiq göstərilmişdir. O halda ki, dövlətin artıq qanun pozuntularına görə mülki və cinayət cəzaları üçün hüquqi bazası varsa, o, öz qanunvericiliklərinin bu cür müddəalarına özlərinin aparıcı qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanunlarına istinad etmək istəyə bilər (bax. Əlavə I, bölmə G, variant 1).

Bununla belə, əgər onun qanun pozuntularına görə mülki və cinayət cəzaları üçün hüquqi çərçivəsi yoxdursa və ya xüsusi mülki və cinayət cəzalarını öz əsas qanunlarına daxil etmək istəyirsə, onda Model qanun mümkün xülasənin nümunəsini təqdim edir (bax. Əlavə I, bölmə G, variant 2). Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanun, həmçinin qanunun qəsdən pozulmasına görə cərimə cəzası və həbsi nəzərdə tuta bilər (bax. Əlavə I, bölmə H).

Yerinə yetirilməməyə görə təsirli cəzaların təmin edilməsi ilə yanaşı, qurğuşun tərkibli boyalar haqqında effektiv qanunu ümumi normativ həddinə uyğun gəlməyən boyaların məhkəmə qadağası və ləğvi və ya rəyi kimi hüquqların məhkəmə müdafiəsi vasitələrini müəyyən edir (bax. Əlavə I, bölmə I). Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanun, həmçinin vətəndaşlara və digər "şəxslərə" qanunun icrası üçün məhkəmə iddiaları qaldırmağa imkan verən müddəaları da əhatə edə bilər (bax. Əlavə I, bölmə J). Model Qanunda "şəxs" fiziki şəxs, yoldaşlıq, kommersion təşkilat, assosiasiya və ya qeyri-kommersion təşkilatı kimi müəyyən edilir (bax. Əlavə I, bölmə A).

19. Rəhbərlik ISO/IEC Guide 2 uyğunluğun qiymətləndirilməsinin müxtəlif növlərinin təriflərini təşkil edir.

Əsas element F: Ümumi müddəalar

Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında qanunu hazırlayarkən, ölkələr qurğuşun boyalarının düzgün işlənməsini təmin etmək üçün boyaların istehsalına və idxalına tətbiq edilən digər mövcud qanunların müddəalarına istinad etməli ola bilər. Məsələn, ölkələr qurğuşun boyasının daşınmasına, sərf edilməsinə, saxlanılmasına və utilizasiyasına nəzarət etmək üçün müvafiq tullantıların idarə olunması qanunlarına istinad etmək istəyə bilər (bax. Əlavə I, Bölmə K).

Əlavə I

Qurğuşun tərkibli boyalar haqqında nümunəvi qanun

Aşağıdakı mətn boyalarda ümumi qurğuşunun miqdarını məhdudlaşdırmaq üçün yeni və ya mövcud milli qanunvericiliyə düzəlişlər edərəkən yalnız hökumətlərə bələdçi kimi nəzərdə tutulub. Bu, heç bir beynəlxalq konvensiyanın hüquqi şərhinə və ya məcburi sənədi deyil. Model Qanun bu təlimatda qeyd olunan etibarlı və icra oluna bilən hüquqi tələblərin əsas elementlərini saxlamaqla, müəyyən bir ölkənin hüquqi çərçivəsinə uyğunlaşdırıla bilər.

A. Təriflər (nümunələr)

"İdxalçı" - ölkəyə mal gətirən hər hansı şəxs deməkdir.

"Boya" - substrata tətbiq edildikdə qoruyucu, dekorativ və/və ya digər spesifik xüsusiyyətlərə malik qeyri-şəffaf qurudulmuş plyonka əmələ gətirən pigmentli örtük materialı deməkdir.

"Şəxs" - fiziki şəxs, yoldaşlıq, kommersiya təşkilatı, assosiasiya və ya qeyri-kommersiya təşkilatı deməkdir.

"Örtük materialı" - maye, pasta və ya toz halında olan material/məhsul, substrata tətbiq edildikdə qoruyucu, dekorativ və/və ya digər spesifik xüsusiyyətlərə malik təbəqə əmələ gətirir.

"Ümumi qurğuşun" - boyanın ümumi uçucu olmayan hissəsinin çəki faizi və ya qurudulmuş boya plyonkasının çəki faizi deməkdir.

"Substrat" - örtük materialının tətbiq olunduğu və ya tətbiq olunacağı səth deməkdir.

"İstehsalçı" - maddələrin maşınla mexaniki və ya əl üsulu ilə yeni məhsula fiziki və ya kimyəvi çevrilməsini həyata keçirən və bu məhsulu öz adı, ticarət nişanı və ya özəl etiket altında bazara çıxaran hər hansı şəxs deməkdir.

"Utilizasiya" - təhlükəli tullantıları tənzimləyən qüvvədə olan qanunvericiliyin müddəalarına uyğun olaraq tullantı qurğuşunun və onun birləşmələrinin təmizlənməsi, müvəqqəti saxlanması və sisteməlik şəkildə utilizasiyası deməkdir.

B. Qurğuşunun ümumi miqdarının normativ həddləri

Boylar və oxşar örtük materialları boyanın ümumi uçucu olmayan hissəsinin çəkisi və ya qurudulmuş boya filminin çəkisi ilə 90 ppm-dən çox qurğuşun (qurğuşun metal kimi hesablanmış) ehtiva etməməlidir.

C. Qüvvəyə minmə tarixləri

Variant 1: Gecikmiş qüvvəyə minməsi

- Boylar və oxşar örtük materialları bu qanunun dərc edildiyi tarixdən [və ya daxil olun tarixi] bir (1) ildən sonra deyil, [bölmə]-də göstərilən 90 ppm ümumi qurğuşun limitindən artıq qurğuşun ehtiva edə bilər.

Variant 2: Mərhələli qüvvəyə minməsi

- Boylar və oxşar örtük materiallarında [bölmə]-də göstərilən ümumi həddi 90 ppm-dən artıq qurğuşun ola bilər ki, bu qanunun rəsmi dərc edildiyi tarixdən bir (1) il ərzində memarlıq, dekorativ, məişət və sənaye tətbiqləri üçün və bu qanunun rəsmi dərc edildiyi tarixdən üç (3) il ərzində qüvvədə qalır.

D. Üçüncü tərəf laboratoriyasının sınaq nəticələri əsasında uyğunluq bəyannaməsi

- Uyğunluq bəyannaməsi –
 - İstehsalçı və ya idxalçı hər hansı boya və ya oxşar örtük materialını bazara çıxarmazdan və ya istehlak üçün idxal etməzdən əvvəl etməlidir:
 - istehsal olunan boyanın birinci partiyasından kifayət qədər nümunələri üçüncünün laboratoriyasına akkreditasiyaya uyğun olaraq təqdim etmək [bax aşağıda],

- tərəfin [bölmə]-də göstərilən 90 ppm ümumi aparıcı tənzimləmə limitinə əməl etdiyini yoxlamaq və eləcə də,
 - belə sınaq əsasında, bu məhsulların [bölmə]-də göstərilən 90 ppm ümumi qurğuşun limitinə uyğun olduğunu təsdiq edən uyğunluq bəyannaməsi verin.
- İstehsalçılar və idxalçılar ən azı [beş il] uyğunluq bəyannamələrinin və sınaq nəticələrinin və bu bəyannamələri təsdiq edən nəticələrin qeydlərini saxlamalıdır.
- Boya idxalçısı, istehsalçının sınaq nəticələrinin bu qanunun tələblərinə uyğun olmasına lazımi diqqət yetirmək şərti ilə, öz uyğunluq bəyannaməsini verərkən xarici istehsalçının sınaq nəticələrinə istinad edə bilər və test nəticələrini və sınaqların necə aparıldığına dair nəticələri sənədləşdirə bilər.
- [Yuxarıdakı bölmədə] terminin istifadə edildiyi kontekstdə "kifayət qədər nümunələr" dedikdə, İdarənin fikrincə, boya və ya oxşar örtük materiallarının nümunələrinin sayının Bəyannamənin verilməsi məqsədilə aparılan sınaqlar boya və ya oxşar örtük materialının [bölmə]-də göstərilən 90 ppm ümumi qurğuşun limitinə cavab verdiyini dəqiq şəkildə nümayiş etdirir.
- Dəyişikliklər –
 - "Əhəmiyyətli dəyişiklik" istehsalçı və ya idxalçı tərəfindən boya və ya oxşar örtük materialının dizaynında və ya istehsal prosesində belə bir dəyişiklik və ya boya və ya oxşar örtük materialının tərkib hissələrinin mənbəyində belə dəyişiklik deməkdir, hansı ki, bilindi ki, kimi və ya bilinməli olduğu kimi, tərtibatçının tərtibatçısına və ya idxalçısına lazımi qayğı [bölmə]-də göstərilən 90 ppm ümumi aparıcı həddi ilə uyğunluğa təsir göstərə bilər.
 - "Əhəmiyyətli dəyişiklik" halında istehsalçı və ya idxalçı etməlidirlər:
 - müvafiq olaraq akkreditə olunmuş üçüncü tərəf laboratoriyasına boya və ya oxşar örtük materialının kifayət qədər nümunələrini təqdim edin [bax. aşağıda], 90 ppm ümumi aparıcı limitinə uyğunluq yoxlamaq və
 - belə sınaqların nəticələrinə əsasən, boya və ya oxşar örtük materialının [bölmə]-də göstərilən 90 ppm ümumi qurğuşun limitinə uyğun olduğunu təsdiq edən yeni uyğunluq bəyannaməsi verin.
- Kim uyğunluq bəyannaməsini verməlidir –
 - [X ölkəsində] istehsal olunan boya və ya oxşar örtük materialı olduqda, istehsalçı [bölmə] altında uyğunluq bəyannaməsi verməlidir.
 - [X ölkəsindən] kənarında istehsal edilən boya və ya analoji örtük materialı halında, idxalçıdan altında uyğunluq bəyannaməsi [bölmə] təqdim etmək tələb olunur.
- Uyğunluq bəyannaməsi kimə verilməlidir -
 - Boya və ya oxşar örtük materiallarının istehsalçıları və idxalçıları aşağıdakıları etməlidirlər:
 - Distribyutorlara və pərakəndə satıcılara uyğunluq bəyannaməsini təqdim edin. Tələb olunarsa, İdarəyə uyğunluq bəyannaməsini təqdim edin.
- Uyğunluq bəyannaməsinin məzmunu - Hər bir uyğunluq bəyannaməsinə aşağıdakılar daxildir:
 - Bəyannamənin obyektinə olan boya və ya oxşar örtük materialının işarələnməsi;
 - Ümumi qurğuşun tərkibinin 90 ppm həddinə uyğunluğunu təsdiq edən istehsalçının və ya idxalçının işarələnməsi (adı, əlaqə ünvanı);
 - Uyğunluq bəyannaməsinin obyektinin müəyyən edilməsi (məsələn, məhsulun adı, növü, istehsal tarixi və ya model nömrəsi, prosesin təsviri, nəzarət sistemi, şəxs və ya təşkilat və/və ya digər əlavə müvafiq məlumatlar);
 - İstehsalçı və ya idxalçıdan boya və ya oxşar örtük materialının 90 ppm ümumi qurğuşun limitinə cavab verdiyinə dair təsdiqləmə .

- Laboratoriyanın və sınaq nəticələrinin sənədləşdirilməsinə cavabdeh olan şəxsin əlaqə məlumatları.
- Üçüncü tərəf laboratoriyalarının akkreditasiyası
 - “Üçüncü Şəxs Laboratoriyası” istehsalçı ilə idxalçı və ya distribyutor və pərakəndə satıcı arasında əməliyyatda heç bir marağı olmayan və Laboratoriyaların Akkreditasiyası üzrə Beynəlxalq Təşkilatın tərəfi tərəfindən ISO/IEC 17025 üzrə akkreditasiya olunmuş müstəqil laboratoriya deməkdir (ILAC) Qarşılıqlı Tanınma Sazişi (QTS) və ya onlardan biri Amerikalılararası Akkreditasiya Assosiasiyası (AAA), Avropa Akkreditasiya Assosiasiyası (AAA) və ya Asiya Sakit Okean Akkreditasiya Assosiasiyası (ASOAA) kimi tanınmış regional qurumları.
 - Akkreditasiyasının 90 ppm ümumi qurğuşun limitinə qarşı sınaq üçün uyğun hesab edilməsi üçün üçüncü tərəf laboratoriyası akkreditasiyadan keçməli və tətbiq edilməlidir [nümunə götürmə və sınaq üsullarını müəyyənləşdirin, məsələn, ASTM, ISO standartları – və bu məlumatların yenilənməsi ehtiyacını gözləyin – ola bilsin ki, Ofisin internet saytı vasitəsilə – sınaq metodlarında davam edən dəyişikliklər/təkmilləşdirmələr nəzərə alınmaqla Tövsiyə olunan üsullar Əlavə II-də verilmişdir].

E. Dövlət yoxlamaları

- Bu qanunun həyata keçirilməsində vəzifəli şəxslər və ya əməkdaşları [Müəssisə] müvafiq sənədləri mülkiyyətçiyə, operatora və ya agentə təqdim etdikdən sonra aşağıdakıları etmək səlahiyyətinə malikdirlər:
 - Münasib vaxtlarda boyaların və ya oxşar örtük materiallarının istehsal olunduğu və ya saxlandığı fabrikələrə, anbarlara və ya müəssisələrə baş çəkmək;
 - Münasib vaxtda və münasib şəkildə, bu qanunun tələblərinə uyğunluğunu qiymətləndirmək üçün bu cür boyaları və oxşar örtük materiallarını yoxlayın və sınaqdan keçirin.

F. Qadağan olunmuş hərəkətlər

- İstənilən şəxsə aşağıdakı hərəkətlər qadağan edilir:

- tərkibində qurğuşun və ya qurğuşun olan hər hansı boya və ya oxşar örtük materialının satışı, satış təklifi, satış üçün istehsalı, kommersiya üzrə paylanması və ya [X ölkəsinə] idxalı boyanın ümumi uçuğu olmayan hissəsinin çəkisi və ya qurudulmuş boya filminin çəkisi əsasında qurğuşunun (qurğuşun metalı kimi hesablanır) 90 ppm-dən çox olduğu birləşmə;
- E Bölməsinə uyğun olaraq ziyarətlərin, yoxlanışın və sınaqların istisna edilməsi və ya rədd edilməsi;
- [bölmə] üzrə tələb olunan uyğunluq bəyannaməsinin təqdim edilməməsi və ya qondarma uyğunluq bəyannaməsi verilməsi, əgər belə şəxs lazımı səy göstərərək bəyannamənin uydurma və ya hər hansı maddi baxımdan bilərəkdən yalan olduğuna inanmağa əsas varsa;
- hər hansı bir məhsulun sınaq nəticələrinin yoxlanılması və ya hesabat verilməsi ilə əlaqədar üçüncü tərəfin laboratoriyasına təsir etmək və ya qeyri-düzgün təsir göstərmək cəhdi.

G. Cəzalar

Variant 1:

- Tələbləri pozan istənilən şəxs, hazırkı (qanun/nizamnamə/qərar) istənilən tətbiq olunan inzibati və cinayət cəzalarına uyğun olaraq məsuliyyət daşıyır. [hüquqlara görə mülki və cinayət məsuliyyətinin hüquqi çərçivəsindən cəzalar haqqında ümumi müddələrə bax].

Variant 2:

- [Qadağan olunmuş fəaliyyətlər] bölməsinə pozan hər bir şəxs hər bir belə pozuntuya görə [məbləğdən] artıq olmayan mülki cəzaya məruz qalacaq.
- [Qadağan olunmuş fəaliyyətlər] bölməsinin pozulması hər bir fərdi boya və ya oxşar örtük materialı üçün ayrıca cinayətdir, istisna olmaqla, maksimum mülki cəza [məbləğdən] artıq olmamalıdır.
- [Yuxarıdakı bölməni adlandırın] bəndində nəzərdə tutulmuş maksimum cərimələr inflyasiyaya uyğunlaşdırılır [müvafiq qaydalarda və ya göstərilən indeksasiyaya istinadla].

- Cərimənin məbləğini təyin edərkən nəzərə alınmalı olan amillər:
 - [Agentlik və ya müvafiq məhkəmə] pozuntunun xarakterini, şəraitini, əhatə dairəsini və ağırlıq dərəcəsini, o cümlədən zərər riskinin şiddətini, paylanmış boya və ya oxşar örtük materiallarının miqdarını, cəzanın təqsirləndirilən şəxsin müəssisəsinin ölçüsünə uyğunluğu, kiçik biznesə həddən artıq mənfi iqtisadi təsirlərin yumşaldılması, eləcə də müvafiq olaraq digər amillər nəzərə alınacaqdır.

H. Cinayət cəzaları

- [Qadağan olunmuş fəaliyyətlər] bölməsinin pozulması aşağıdakı cəzalara məruz qalır:
 - Bu bölmənin qəsdən pozulmasına görə [X ilədək] müddətə azadlıqdan məhrum etmə;
 - [məbləği] məbləğində cərimə; və ya
 - Hər ikisinə.
- Kommersiya təşkilatının hər hansı məmuru, işçisi və ya agenti, [Qadağan edilmiş fəaliyyətlər] bölməsini bilərəkdən icazə verən, istiqamətləndirən və ya pozuntusuna yol verən, bu kommersiya təşkilatı [yuxarıdakı bölməni adlandırın] altında tətbiq oluna biləcəyi hər hansı cərimələr nəzərə alınmadan bu bölməyə uyğun olaraq cəriməyə məruz qalır.
- [Yuxarıdakı bölmədə] nəzərdə tutulmuş cərimələrə əlavə olaraq, bu qanunun cinayət pozuntusuna görə cəzaya pozuntu ilə bağlı amlakdan məhrum etmə də daxil ola bilər.

I. Məhkəmə qadağası və ləğv edilməsi

- [X Ölkəsinin müvafiq məhkəmələri] bölmələrin [Qadağan olunmuş Fəaliyyətlər] hər hansı pozuntusuna qarşı göstəriş vermək səlahiyyətinə malikdir və 90 ppm ümumi qurğusun limitinə və/və ya digər müvafiq hüquqi yardıma cavab verməyən boya və ya oxşar örtük materialının satışdan çıxarılmasına və ya geri çağırılmasına icazə verir.

J. Mülki iddialar

- İstənilən şəxs icranın yerinə yetirilməsi [bölməni], müvafiq məhkəmə qadağasının alınması və ödənilməli [X ölkəsinin büdcəsinə] olan hər hansı müvafiq mülki cəzaların [bölməni] tətbiqi üçün istənilən [X ölkəsinin müvafiq məhkəməsində] iddia qaldıra bilər.

- Bu müddəaya əsasən mülki iddialara baxılması səlahiyyətinə malik olan məhkəmə cavabdehdən vəkil haqqını və bu müddəaya uyğun olaraq əsaslı iddia qaldıran iddiaçıya ağılabatan vəkil haqqını ödəməyi tapşıra bilər.

K. Ümumi müddəalar

Daşınmasına, işlədilməsinə, saxlanılmasına və utilizasiyasına tələblər

- Boyaların və oxşar örtük materiallarının istehsalçıları və idxalçıları müvafiq müddəaları [tullantıların idarə edilməsi haqqında müvafiq qanunun] və normaları yerinə yetirməlidirlər, bu da qurğusun tullantılarının və çirklənmiş avadanlıqların sahədən kənar daşınması, işlədilməsi, saxlanılması və utilizasiyası üçün müəyyən edəcəkdir [müvafiq qurum və ya digər səlahiyyətli orqan].

Əlavə II

Təvsiyə olunan beynəlxalq standartlar

Nümunələrin hazırlanması üçün təvsiyə olunan beynəlxalq standartlar:

ISO 1513, Boyalar və laklar – Sınaq üçün nümunələrin tədqiqatı və hazırlanması;

ISO 1514, Boyalar və laklar – Sınaq üçün standart lövhələr;

ASTM E1645 16 Tərkibində qurğuşunun aşkarlanmasının növbəti təhlili üçün qızdırıcı lövhə və ya mikrodalğa ilə dağıdılması ilə quru boya nümunələrinin hazırlanması üçün standart təcrübə; və ya

ASTM E1979-17, Qurğuşunun növbəti aşkarlanması üçün boya, toz, torpaq və hava nümunələrinin ultrasəs ilə ayırmasının standart təcrübəsi.

Təhlilin aparılması üçün təvsiyə olunan beynəlxalq standartlar:

ISO 6503, Boyalar və laklar Qurğuşunun ümumi kütlə payının təyini – alovlu atom-absorbsiya spektrometriya üsulu;

ASTM E1645-01, Tərkibində qurğuşunun aşkarlanmasının növbəti təhlili üçün qızdırıcı lövhə və ya mikrodalğa ilə dağıdılması ilə quru boya nümunələrinin hazırlanması üçün standart təcrübə;

ASTM D3335-85a (2014), atom absorbsiyasının köməyi ilə boyalarda aşağı konsentrasiyalı qurğuşun, kadmium və kobalt üçün standart sınaq metodu; və ya

ASTM E1613-12, qurğuşunun təyin olunması üçün induksion əlaqəli plazma ilə atom-emission spektrometriya (İƏP-AES), alovlu atom-absorbsiya spektrometriya (AAAS) və ya qrafit sobalı atom-absorbsiya spektrometriya (QSAAS) üsulları ilə standart sınaq metodları

